

Výzva k akci: Podpořme sounáležitost mezi dětmi ve jménu rozmanitosti

Segregace romských dětí ve školách se zhoršuje: organizace bojující za lidská práva a rovnost volají po radikálním zintenzivnění snah o inkluzivní vzdělávání

BRUSEL, ŠTRASBURK, VÍDEŇ, VARŠAVA 13. listopadu 2017: Při příležitosti 10. výročí vydání přelomového rozsudku Evropského soudu pro lidská práva o segregaci romských dětí ve školách volají organizace bojující za lidská práva a rovnost po radikálním zintenzivnění snah s cílem podpořit pocit sounáležitosti mezi dětmi v duchu evropského závazku k důstojnosti, rovnosti a lidským právům.

Případ D. H. odstartovala stížnost podaná 18 romskými dětmi umístěnými do podprůměrných, speciálních škol pro děti s mentálním postižením. Dne 13. listopadu 2007 Evropský soud pro lidská práva rozhodl, že tyto děti byly diskriminovány ve vzdělávání, což zakazuje mezinárodní i evropské právo.

Zásadou stížnosti těchto 18 dětí se po celé Evropě začaly ozývat hlasy volající po ukončení odděleného a podprůměrného vzdělávání pro Romy. Navzdory těmto snahám ovšem segregace zatím odstraněna nebyla. Naopak, i když počet Romů ve vzdělávacích systémech v celoevropském měřítku postupně roste, segregace ve školách se zcela zjevně zhoršuje, jak ukazuje i nejnovější sdělení Evropské komise o přezkumu rámce EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů v polovině období.

Děti umístované v segregovaných vzdělávacích zařízeních jsou obětmi diskriminace. V oddělených školách se jim nedostává vzdělání potřebného k tomu, aby se dokázaly orientovat v dnešní složité a rozmanité společnosti. Segregované vzdělávání odpírá romským dětem i dětem pocházejícím z jiných menšin, dětem s postiženími, dětem migrantů stejně jako dětem z většinové společnosti výhody inkluzivního vzdělávání a hodnotu rozmanitosti pro vzkvétající demokracie a především pro všechny lidi. Kromě toho tyto děti získávají podprůměrné vzdělání, které výrazně omezuje jejich možnosti uplatnit se ve všech možných profesích a snižuje tak kvalitu jejich života.

Pro děti, které stížnost podaly, ale rozsudek Evropského soudu přišel příliš pozdě. Když bylo spravedlnosti konečně učiněno zadost, bylo jim už přes dvacet let. Spolu se stovkami tisíc dalších Romů z celé Evropy tak měly nedostatečné vzdělání a byly odsouzeny k životu v sociálním vyloučení a špatně placeným zaměstnáním.

Kromě právních povinností států provádět evropské právní předpisy v oblasti rovnosti a mezinárodní úmluvy o ochraně lidských práv, ke kterým se smluvně zavázaly, představuje další účinný stimul, aby země obnovily svůj závazek zvýšit sounáležitost mezi dětmi v rámci inkluzivního vzdělávání v duchu

zásady, že „nikdo nesmí zůstat pozadu“ stanovené v Agendě pro udržitelný rozvoj 2030. S cílem udržet krok s nejnovějším vývojem by státy rovněž měly výrazně zintenzivnit své snahy při budování vlastní znalostní základny i shromažďovat a zveřejňovat data z této oblasti, přičemž ale musí přiměřeně dodržovat zásady ochrany soukromí a údajů.

Poznámka pro editory

Ve věci D. H. a ostatní proti České republice osmnáct romských dětí-aktivistů, kteří podali stížnost, ukázalo, že více než polovina dětí ve speciálních školách pro děti s lehkým mentálním postižením v Ostravě v České republice jsou Romové a že více než polovina všech romských dětí v ČR chodí do takovýchto speciálních škol. Dále se prokázalo, že romské děti mají v Ostravě 27krát vyšší pravděpodobnost, že skončí v odděleném vzdělávacím zařízení, než děti, které nejsou romského původu. Podíváme-li se na to z druhé strany, v tom samém městě, tedy v Ostravě, minimálně 16 722 dětí z celkem 33 372 ostravských dětí navštěvujících školu k únoru 1999 chodily každý den do školy, aniž by potkaly jediné romské dítě. Evropský soud, mimo jiné, použil důkazy poskytnuté poradním výborem pro Rámcovou úmluvu, Výborem pro odstranění rasové diskriminace a Evropským střediskem pro sledování rasismu a xenofobie (nyní Agenturou Evropské unie pro základní práva), podle kterých je počet romských dětí v českých speciálních školách neúměrně vysoký. Stížnost vnitrostátní soudy poprvé řešily v roce 1999 a velký senát Evropského soudu pro lidská práva o ní nakonec rozhodl 13. listopadu 2007.

Evropský soud pro lidská práva od té doby vynesl rozsudky v několika případech týkajících se segregace ve vzdělávání v řadě dalších evropských zemí. Dále rozhodl, že zvláštní zacházení pro romské děti pod záminkou jazykových problémů je rovněž nezákonné, stejně jako odmítnutí děti zapsat i jiné formy tolerovaného nechození do školy. Vnitrostátní soudy shledaly nezákonnými i další formy odděleného vzdělávání pro Romy. Evropská komise také zahájila řízení proti členským státům Evropské unie za segregaci Romů ve vzdělávání. Evropská příručka pro údaje v oblasti rovnosti vydaná Evropskou komisí doporučuje členským státům monitorovat stav rovných příležitostí a nediskriminace budováním vnitrostátních znalostních základen, a to konkrétně shromažďováním údajů o rovnosti a diskriminaci.

Odkazy:

Seznam zdrojů týkajících se věci D. H. a ostatní proti České republice na stránkách Evropského střediska pro práva Romů (ERRC):

<http://www.errc.org/article/dh-and-others-v-the-czech-republic/3559>

Globální studie o stavu lidských práv Romů po celém světě Úřadu OSN pro lidská práva:

<http://www.ohchr.org/EN/Issues/Minorities/SRMinorities/Pages/GlobalStudyonRomaworldwide.aspx>

Agentura EU pro základní práva, zpráva ze šetření o Romech z roku 2016:

<http://fra.europa.eu/en/publication/2016/eumidis-ii-roma-selected-findings>

Úřad pro demokratické instituce a lidská práva OBSE, Rovný přístup ke kvalitnímu vzdělání pro romské děti: Hodnotící zpráva z návštěvy České republiky:

<http://www.osce.org/odihr/96661>

Boj proti segregaci na evropských školách prostřednictvím inkluzivního vzdělávání - Komisař pro lidská práva Rady Evropy:

<https://rm.coe.int/fighting-school-segregation-in-europe-through-inclusive-education-a-posi/168073fb65>